

УДК 340.12(043.2)

Михеєнко Р.М., здобувач вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня,
Національна академія внутрішніх справ, м. Київ, Україна

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ ЯК ПРАВОВА ОСНОВА ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Відновлення України від наслідків війни, що ведеться росією проти нашої держави, матиме вочевидь своїм завданням не просто відбудову економіки, всього матеріального буття, відродження духовного, культурного життя, прискорення динаміки політичних процесів тощо, а також усебічний і бажано стрімкий розвиток країни з адекватним використанням вкладених ресурсів та потенціалу якісних позитивних змін.

Конституція України є осердям національної правової системи, вона є (покликана бути) основою і визначальним юридичним та доктринальним чинником регулювання всіх суспільних відносин, що складаються у державі (на її території).

Як і інші конституції, Основний Закон України закріплює норми-принципи, що визначають конституційний лад, до засад якого безумовно належать приписи перших її статей, за якими Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава (стаття 1); суверенітет України поширюється на всю її територію; територія України в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканною (частини перша, третя статті 2). Важливо, що на конституційному рівні безпосередньо визначено склад території України, перелічено назви всіх областей, що разом з Автономною Республікою Крим, містами Києвом та Севастополем входять до складу України.

Визначивши територіальні параметри держави та інші змістовні її характеристики і засади діяльності, Конституція України закріпила як юридично непорушні відповідні цінності, сформовані на пріоритеті прав і свобод людини, що їх утвердження і забезпечення є головним обов'язком держави (частина третя статті 3).

Важливо нагадати, що Конституція України не може бути змінена, якщо зміни передбачають скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина або якщо спрямовані на ліквідацію незалежності чи на

порушення територіальної цілісності України, про що категорично застережено у частині першій її статті 157.

Провідний аксіологічний підхід щодо дослідження Конституції України, встановлення її загалом людиноцентричного спрямування посилюється шляхом належних підходів до інтерпретаційної роботи й унаочнюється насамперед адекватними, ухваленими із пристосуванням відомої тріади європейських цінностей (демократія, верховенство права, права людини) та в контексті відповідної практики Європейського суду з прав людини щодо застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року рішеннями Конституційного Суду України. Так, у Рішенні від 22 травня 2018 року № 5-р/2018 Конституційний Суд України наголосив, що "людську гідність необхідно трактувати як право, гарантоване статтею 28 Конституції України, і як конституційну цінність, яка наповнює сенсом людське буття, є фундаментом для усіх інших конституційних прав, мірилом визначення їх сутності та критерієм допустимості можливих обмежень таких прав. Наведене опосередковано підтверджується унікальним значенням людської гідності в Конституції України, за якою, зокрема, людина, її життя і здоров'я, честь і гідність визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю (частина перша статті 3); усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах (стаття 21); кожен зобов'язаний неухильно додержуватися Конституції України та законів України, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей (частина перша статті 68)" [1, с. 446].

Тож слушно буде виснувати в контексті визначення правової парадигми відновлення України, що базисом є Конституція України, а здійснення повноважень всіх органів держави, органів місцевого самоврядування та відповідна діяльність громадянського суспільства, активних громадян мають пріоритетним завданням відновлення конституційного ладу на всій території України та його захист.

Також в аспекті власне охорони Конституції України не можна не відрефлексувати щодо питання її зміни (фактично заміни), можливо, з часом, шляхом прийняття нової конституції. Подібні ініціативи висуваються протягом фактично всієї історії чинного Основного Закону, але особливо активно на тому акцентується в результаті критичних суспільних зламів, підйому свідомого руху, масового прояву активності та прямої дії громадян на захист гідності, людських і національних прав, свободи і незалежності своєї Вітчизни.

Чи це розширить радикально саму матрицю конституційних цінностей, обшир природноправових першооснов, кардинально покращить їх утвердження, значно поліпшить духовну емансипацію, набагато дієвіше сприятиме задоволенню всіх корисних спроможностей

людини серед інших індивідів у нашому суспільстві? І не лише покликання на категорії правової антропології та аксіології змушують вдаватися до теоретико-правових досліджень з урахування емпіричного аналізу реальної ситуації та потреб розвитку, детермінації відносин держави і суспільства за нормами і принципами Конституції України, її життєздатності та прогресивності.

Відповідь на питання щодо слушності, необхідності й можливості зміни Конституції дасть саме життя, подальші тенденції буття держави Україна, найпаче в умовах євроінтеграції та підтвердження європейської ідентичності Українського народу.

Слід, однак, брати до уваги, що, допускаючи внесення окремих змін, формально-юридично Конституція України в цілому є надзвичайно захищеною, що не може не вітатися.

Література

1. Конституційний Суд України: Рішення. Висновки / Кн. 16: 2018; відп. ред. С.В. Шевчук. Київ: Ін Юре, 2019. С. 440-463.

УДК 340.12(043.2)

Михеєнко Ю.М., здобувачка вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня,
Національний університет внутрішніх справ, м. Київ, Україна

НОВЕЛІЗАЦІЯ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ В ПАРАДИГМІ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Новелізація Конституції як її імманентна властивість відбувається навіть під час дії воєнного стану попри те, що найочевидніший її спосіб – внесення змін – не є наразі можливим. Водночас робота щодо напрацювання як власне змін, так і можливих шляхів ухвалення нової Конституції України (викладення її у новій редакції) триває.

Убачається, що інтенсивність виступів та кількість публікацій політиків, науковців, представників громадянського суспільства з відповідної тематики що ближче до перемоги збільшуватиметься. Так само очевидним є те, що відразу після очищення нашої землі від рашистських загарбників, відновлення територіальної цілісності, посилиться політична боротьба всередині країни, лобіювання інтересів різних політичних сил, зокрема, і через спроби новелізації (у різні способи) Конституції України.

Водночас вирішення поспіхом будь-якого політичного питання, у тому числі шляхом новелізації (внесення змін, розвиток доктрин,